

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA - VEU

DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 peseta trimestre
Fora	1'25 id.
Estranger	1'50 id.
Un número 10 céntims	Total 15 céntims

Any 3.er

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.

Diumenge 5 de Abril de 1896

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s'emetin a la Redacció, se donarà compte en lo Setmanari

BIBLIOTECA PÚBLICA

Núm. 103

GIRONA

ENCUADERNADOR

Se necesita un oficial en la impremta d'aquest periódich.

CENTRE CATALANISTA de Gerona y sa Comarca

AVÍS

La Junta Directiva posa en coneixament dels meyors socis que demá dilluns tindrà lloc en lo local del CENTRE una vellada literaria musical á 9 del vespre.

Gerona 5 Abril de 1896.

Lo Secretari—Joan Viñas.

SECCIÓ GENERAL

AS LLENGUAS REGIONALS

y la administració de justicia

En la sessió ordinaria que la Academia de Jurisprudència y Llegislació de Barcelona, baix la presidencia don Joan J. Permanyer, celebrá lo dia 18 del mes d'abril, el senyor Secretari, don Antoni M. Borrell, lleva la seguent proposició, firmada per los senyors Adellà y Balsells, Verdaguer y Callís, Moliné y Brana, Rogent y Pedrosa, Guillém A. Tell, é Ildefonso Puig:

Los académichs infrascrits tenen l'honor de sotmetre a la Academia la seguent proposició:

La Academia do Jurisprudencia y Llegislació eleva al Excm. Sr. Ministro de Gracia y Justicia una exhortació motivada, demandant que, sens perjudici de las mesmes reformas que s'tracta d'introduhir en las lleys Enjudiciament civil y criminal, propoza las següents:

Primer. Autorisant als processats, litigants y testimonis en tota mena de judicis orals en las regions espanyolas de llenguas especials, pero que s'exprimen en sus declaracions en l'idioma de son país, sembla que ells mateixos, ó cualsevol de las parts ó aliancs jurats ho solicitin, á qual efecte se ls entenda de son dret avans de comensar l'interrogatori.

Segon. Autorisant aixis mateix l'ús de las llenguas no castellanas que s'parlan á Espanya (catalana, valenciana, mallorquina, éuskara y gallega), en los formes que deguin pronunciar-se en los judicis per ells, sempre que ho soliciti cualsevol de las parts acusadoras ó defensoras, ó cualsevol dels individuos del jutge ó be ho tingui per convenient lo President del Tribunal.

Tercer. Exigint á tots los funcionaris de la corte judicial y del ministeri Fiscal, que degan exercer sus càrrecs en territoris en que no sia l'idioma del pais lo castellá, lo coneixement del que s'parli en ells mateixos, sens perjudici de recordar las anteriors disposicions sobre la supresió de les incompatibilitats en exercit las funcions de jutges y magistrats per part del territori.

Redactada la mencionada Exposició, la Academia s'adreixá á las demés corporacions similars y als Col·legis d'Advocats de Catalunya, Valencia, Mallorca, Navarra, Provincias Bascongadas y Galicia, para que s'adreixin á la mateixa ó pera en lo cas de no estar informes ab ella ab totes sus parts, elevin al ménos disposicions anàlogas al Gobern.

La Junta del govern practicará també totes las desgestions que cregui convenientes dintre de las disposicions reglamentarias para conseguir la acceptació de las reformas proposadas,

Se necesita un oficial en la impremta d'aquest periódich.

Exa proposició, tant per sa importància com per sa justificació y sa moderació calia esperar que fos aprovada per gran majoria, com, en efecte, axis ho fou, segons veurán nostres llegidors per la relació que de la sessió del dia 26 fa un de nostres benvolguts companys.

Posada á discussió la esmentada proposició referent al ús de las llenguas regionals en la administració de justicia, feu ús de la paraula l'jove advocat senyor Colubi (D. Joseph M.) atacant primer la proposició buscant-hi defectes en lo método y en la redacció; parlant de lo que son llenguas, idiomas y dialectes; oposantse á que s'tracti de ressucitar altres idiomas además del oficial, y calificant la proposició d'inopportuna y anti-social. L'ilustrat notari d'aquest ilustre Colegi don Guillém A. Tell li contestá valentment, fent, una hermosa apología de las llenguas regionals; observant que la proposició no fa més que establir lo que la realitat demostra ser necessari y lo que l principi de la igualtat dels espanyols devant la lley exigeix; y citant, entre altres oportunes consideracions, la obligació que s'imposa als notaris que han d'exercir son càrrec en regions de llengua no castellana de que acreditin son coneixement de la mateixa.

Consumí'l segon torn en contra lo senyor Alemany redactor també de *La Dinastia* com lo senyor Colubí, qui no parla més que d'alguns detalls de la proposició, suposant que intorpiria l'lliure exercici de la professió d'avocat. Lo senyor Sunyol (D. Ildefons), altre dels firmants de la proposició, li contestá ab breus pero eloquents frases, defensan l'ús de la llengua propia devant los tribunals de justicia, dijent que es ben digna d'esserhi usada la llengua que parlém ab nostres fills, ab nostres pare's, ab la nostra espresa, la llengua ab que al nostre modo administrém justicia en los nostres estudis al aconsellar als clients.

Lo senyor Puig y Durán també atacá la proposició suposant que n'hi ha prou ab las disposicions de la lley d'Enjudiciament criminal que obligan á la mediació d'intérpretes quant no s'coneix l'idioma espanyol, fent notar que en los tribunals hi ha molta tolerancia en aquest punt y assegurant ab son propi exemple que tots los magistrats espanyols procuran comprender l'idioma dels països en que administren justicia per cumplir millor sa elevada missió. Lo nostre estimat company de catalanisme en Verdaguer y Callís, en fogós discurs, despues de protestar contra algunas paraules segurament poch meditadas que, en lo calor de la discussió havia llençat lo senyor Colubi respecte als catalanistes, y de dir al senyor Alemany que si algun advocat fill de las regions de referencia se trobava en lo cas que ell havia suposat de no coneix l'idioma regional no mereix pas grans consideracions, contestá al senyor Puig rebatent sos arguments, referint cassos ocorreguts en aquesta Audincia, explicant com no es prou lo recurs del intérprete que consigna la lley y fent notar que en aquesta no se parla més que del *idioma español*, sens dir res dels molts idiomas diferents del castellá que s'parlan á Espanya, y recordant que la imposició del Castellá en los tribunals prové ja del Decret de Nova Planta.

En aquest punt ja la discussió, se promogueren alguns lleugers incidents, no sabém si per alguns elements que comprengueren per los molts aplausos y tota mena de mostras d'aprobació que la ilustrada concurrencia prodigava als defensors de la proposició, la sort que á aquesta havia de cabrer. Com se vulga que sia, oportunament acabats aquells incidents per la Presidencia, se procedí á la votació, despues de breus paràulas del senyor Durán y Bas, aclarint algunos conceptes de la proposició, quina aclaració per interpretar perfectament l'esperit d'aquesta y la intenció dels firmants, fou acceptada per aquests.

La votació, que fou nominal, doná per resultat la aprobació de la proposició per quaranta nou vots contra treze, majoria tant més notable y satisfactoria en quant la circumstancia d'haver quedat la proposició sobre la taula en la darrera sessió per indicació dels

mateixos firmants, permeté assistir á la sessió y discutir y votar en contra de la proposició á quants no hi estiguessin conformatos.

Digueren si, 'ls senyors Duran y Bas, Viscarri, Battle, Tell (D. Guillem A.), Suñol (don Ildefons), Ferrer y Barbará, Puig de la Bellacasa, Vilaseca y Magarre, Sabater, Trabal (don Jaume), Rogent y Pedrosa, Armengol y Bas, Duran y Ventosa (don Lluís), Torras Sampol, Flaquer, Martí y Vallés (don Joseph O.), Pena (D. Joaquim), Fluyá, Codina, Samsó y Volart, Albanell, Roca, (don Heliador), Roig y Punyed, Novellas, Cirici, Mori (don Joan), Verdaguer (don Narcís), Bertrán de Amat (don Felip), Permanyer (don Ricart), Moliné y Brasés, Selva (don Emili), Trias y Giró (don Joan de D.), Negre, Casas y Carbó, Prat de la Riba, Gomis, Fontanals, Lleó, Campillá, Albó y Calvaria, Elias y Pujol, Giralt, Pedrerol, Cuscó, Hill Deás (don Rafael), Garriga y Massó, Borrell (don Antoni M.), Permanyer (don Joan).—Total 49.

Digueren no 'ls senyors Margarit, Babot, Moragues y Manzanares, Pla y Daniel, Puig y Duran, Aguilar, Grau, Colubi, Alemany, Soldevila, Gonzalez Vilart, Caballé, Orriols de Fedriani.—Total, 13.—Devant fer notar que alguns, y no per cert dels menos significats dels académichs que assistiren á la sessió, se retiren avans de la votació per lo avansat dela hora, no sens haver exposat particularment son criteri favorable á la proposició.

Lo resultat de la votació fou acullit ab entusiasme. De llavis d'un dels pochs que la impugnaren recollirem un comentari que hauria de ser pera molts una revelació. Passejant sa mirada per los bancs de la sala de juntas deya ab mal dissimulat despit que lo que més l'exasperava es que donés la majoria á proposicions d'aquesta mena lo vot de la joventut, que després poguessen los catalanistas envanirse ab l'apoyo de las generacions que pujan. Pero es aixis, per més greu que 'ls sàpiga; lo mon dona voltas y 'ls empeny á els, representants d'una època esteràil y d'escoles jurídiques xorcias en nostra terra, pera deixar lliure l'camp á las intel·ligencies joves que, formades al calor de ideas noves, venen á soldarse passant pel demunt d'aqueix periodo ab aquella època y aquella escola jurídica de resultats tan fondos á Catalunya representada en la sessió d'ahir per la figura venerable d'en Manel Durán y Bas.

La monarquia sense la base del Regionalisme es insostenible á Espanya y lo mateix la República si per desgracia la centralizadora triomfa

(Continuació) VI.—Com los Uniformistas tantejaren de seduir las Regiones en l'acceptació del Còdich Civil Únic.—Demos tracions populars en contra.

Reprendent y concretant nostres consideracions sobre 'ls artificis ab que 'ls Uniformistas han pretés esborrar de la terra Espanyola la lley de cada Regió y la cautela ab que han procehit per obtindre lo consentiment de las víctimas, cal fixar-se en los Reals Decrets de 2 de Febrer de 1880 y 18 d'Octubre de 1881. A consecuencia del primer Decret se celebraren Congresos de Juriconsults en las capitals de las antigüas Nacionalitats Aragonesa y Catalana y 's passaren consultas á las demés regions coassociadas, al objecte de comprometrelas á la obra codificadora en sentit Unitarista. Per lo tocant á Catalunya á pesar de las influencias electorals empleadas per los jutges y polítics castellanisats en lo sentit de la intenció gubernamental y dels elements exòtichs que per tals influencias obtingueren la credencial de Diputat Congresista, se declará per una majoria decidida y ab gran aplauso de tota la gent de la terra: «esser incompatible lo sistema de Llegislació catalana ab lo sistema del Còdich projectat (lo de 1851) y qu'eportada la unificació á efecte ab los termes que lo propone lo Real

Decret de 2 de Febrer, fora perjudicial als interessos llegítims de Catalunya.»

Com aparegué per raho de canvi de política lo Decret de Octubre de 1884 més desatentat contra les regions que l' anterior y que acusava al que l' dictá d' una ignorància supina del origen y significació de las especialitats llegalitativas nacionals, se redactá una Exposició suscrita per milers de personas de totes las Comarcas del Principat y á las que si adherí tot l' alt clero catalá, suplicant: «que no s' portés á efecte lo projecte de Códich segons s' anuncia en las bases del decret y demanavan al propi temps que desapareguessen las suposicions gubernamentals contrarias á nostre dret especial y fossen corregidas las interpretacions abusivas da nostres lleys y s' dictessin també las disposicions oportunas pera que en lo successiu fossen científica y practicament conegudas, respectadas y rectament aplicadas, consultant y atenent l' espiritu del pais segóns es de raho y de justicia.» Aquesta petició verdaderament catalana s' reproduí en variis formas y permaneix viva en lo pais agitada per los centres Catalanistas. La Academia de Jurisprudencia y Llegislatio ab fetxa de 27 de Janer de 1882, representá al Senat contra dit Real Decret ab rahons convinents y en algun modo ateses.

Pera que s' vegi que en lo cap y en lo cor del Principat cobra de cada dia més vigor semblant aspiració, cal tantsols recordar la gran reunió de Llotja de 11 de Janer de 1885 á la que hi concorregueren personas de totes classes y de que n' nasqué la Comissió ab encarrer de redactar una memoria, y ab lo Misatje de presentaria directament al Rey en defensa dels interessos morals y materials de Catalunya dé la que n' havén fet esmén al comensar lo present trevall y qual sentit y principal intenció s' condensa en la seguent cláusula: «Lo dia més feliz de nostra vida y aixís com per nosaltres per la gran majoria dels Espanyols fora aquell en que restaurada la vida de las regions, reintegradas las distintas parts que forman lo tot nacional en la personalitat de que avuy eareixen, unides totes com germanas per los llassos de la fraternitat y del interès mútu, sense imposicions ni dependencias y protegintse las unes ab las altres en las distintas manifestacions de la activitat pér sostenir-se y pròsperar ab sos esforços reunits, reconeguts los furs de las varietats, poguessem junts així, no per deber, sinó per gratitud, un crit atronador de ¡Viva Espanya! en que s' hi fareixessin totes las llengüas nacionals oficialment iguals en categoria y unides en un sol sentiment.»

Després d' aquest Memorial d' agravis presentat al Rey ha continuat agitantse la opinió pública en pro de que sia respectada en tota sa integritat la llegalitacio civil catalana, tributant públicas demostracions d' agràffement á aquells de nostres Senadors y Diputats que s' distingiren en sa defensa al temps de presentarse a les Corts lo projecte de Códich civil ja publicat.

S' iniciá, á 26 d' Abril de 1889 una suscripció popular per oferir un testimoni d' afecte á aquells de dits senadors y diputats, la que encabessaren no sols los que sempre lluytaren per la conservació del dret civil català, sino molts d' altres, que en lo Congrés de 1881 foren minoria.

Nostre Academia de Jurisprudencia y Llegislatio que al principi de las gestions gubernamentals dels anys 1880 y 1881 estava en discordancia, celebrá á 16 de Jully de 1889 una sessió pública y solemne en honor dels referits senadors y diputats y desde aquella fetxa ha seguit de cada dia més decidida en son noble propòsit de sostener y defensar la lley de la terra, per més que alguns académichs flaquejessin per rahons que no s' pertoca esbrinar.

VII.—Com conspiran la Comissió de Códichs, lo Tribunal Suprem, la Direcció del Registre de la Propietat y l' alt personal del Banc de Crédit Hipotecari Espanyol pera uniformar lo Dret.—Perfidia del art. 15 del Códich Civil.

En lo que acabém d' exposar s' veu un sol aspecte de la pressió uniformista. Convé donarnos compte del sistema perfidiós ab que l' uniformisme ns volta prenent totes las posicions conduhénts á son objectiu. Es veritat que per l' esfors patriòtich de molts s' ha salvat en principi la especialitat civil catalana, però tots coneixem la fal-lera dels attachs de nostres adversaris que á mansalva, ab desprestigi de las lleys y ab abús de l' autoritat realisan á la menuda. Per tenir idea de sa naturalesa y freqüencia bastarà referir somerament algunes dels més llampants. A mitjans del present single, qu' es quan s' iniciá ab desenfré lo sistema uniformista, se ns prohibí otorgar en catalá nostres contractes y nostres testaments, lo que ns obliga á expresar nostra voluntat en termes desconeguts per los més, y per tots d' un modo indigno, exposats á que s' torsi ó contrari son sentit. Per los mateixos temps s'

instituhí la Comissió per codificar las lleys en las que no hi figurau persones d' origen catalá.

Sobrevingué luego lo plantejament del Tribunal Suprem, causantnos dos grans perjudicis; l' un es sometre nostres pleits al judici de personas desconexades d' el sentit íntim de nostre dret y desafectes per regla general á sa vigència, y l' altre apartarlas de la terra en que s' forman ab grans danys dels pleitejants.

Tant la Comissió de Códichs, com lo Tribunal Suprem no ns fan més que mal, com anirem demostrant arre y com los desastre jurídics futurs ho corroboraran als víents, si no s' hi posa remey. Un dels més de dita Comissió fou calcar la lley Hipotecaria del any 1861 sobre la llegalitat de Castella, essent així que tenia per objectiu la Espanya entera, per qual exclusivisme fou tant perturbadora, que hagué de suspèndrees en sos efectes per topar ab los drets y costums establerts en territori no castellà.

Y com si no tinguessim prou desgracia ab las duas entitats referidas, s' instituhí ab ocasió de la lley Hipotecaria una direcció semi-llegislativa y semi-judicial, que entrometentla en lo que no es propi de sa missió, pertòrba la contracció y las herencias, confou la vida jurídica del pais y omple los registres catalans de gent no catalana, que s' serveixen malament y que sovint los entregan al cuidado de suplents, quedantse ells ahont los dona la gana (generalment es a Madrid), ab us de llicència, y xuulantse desde lluny los profits.

La lley Hipotecaria importá desde son plantejament grans gastos, tant al Estat com als particulars, pero s' aguantaren ab l' esperansa d' instituir lo Crédit Territorial á benefici de tothom. Mes ha succehit al revés, que s' cortesans han lograt monopolizarlo, creant lo Banc Hipotecari d' Espanya, privilegiat, qu' esterilisa lo crèdit particular de los propietats ab la seqüela de formarse ab motiu de dit Banc un centre de conspiració contra las varietats civils. O sino, llegeixin la llista dels noms del alt personal que hi figura y s' veurá que son los que més empenyen en la unificació de la lley civil y en que s' esclavisi la propietat, y encare que no sempre triomfin, influheixen en los centres de que depenen la práctica de las lleys d' un modo deplorable.

Ab aquestas institucions lo poder llegalitati sembla serí per demés, així es, com si lo que diu no ho digues, ó com si no dignés lo que diu. Per exemple, la lley de Matrimoni civil que s' publica en 1870 «sens perjudici de lo que s' disposa per lo dret foral vigent respecte als efectes civils del matrimoni en quant á las personas y bens dels cónyuxs y sós descendents», fou tan contra fur interpretada, que trastorná l' organisme secular de la Patria. Potestat entre nosaltres y s' extengué á privar á las donas casadas de la lliure administració de sos bens parafernals.

Al redactarse las lleys de procediment encare que lo sia propi de sa naturalesa variar lo dret substantiu, lo fet es, que, redactadas per la Comissió composta de castellans y ab alusions al dret de Castella, y aplicadas al Principat per una Magistratura en que hi predomini l' element castellà, torsen ab pretext del procediment la substància de nostre dret produinti graves alteracions, per mes que l' legislador no hagi tingut semblant intenció.

Quan se dictá la lley de Bases de 1888, després que s' uniformistas feren en ella la part del lleó, hi posaren més tart l' urpa com ja demostraré. Al publicarse l' Códich, efecte de ditas Bases, rebrotá l' antiga perfidea en lo deplorable article 15, redactat ab propos de desnaturalizar las personas de régime civil especial, que segons las Bases d' ahont lo Códich treu sa eficacia, avia de mantenir-se per ara en tota sa integritat.

Devant d' així, la opinió pública en totes las regions s' alarmá en tant alt grau, que sovintejaren las protestas y ls meetings en ciutats y vilas, que no s' acallaren fins que s' interessá lo cor magnánim de la Regna Regent, y sa intervenció aquietá ls ánims somoguts.

F. ROMANÍ Y PUIGDENGOLAS.

(Seguirá)

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT—*Sessió del 30 Mars*—Se celebrá baix la presidencia del senyor Espina assistinthi 11 regidors y després de aprobada l' acte anterior, se prengueren los següents acorts:

Se aprobaron comptes per valor de 903 pessetes 42 céntims. Se feu la distribució de fondos per aquest mes que ascendeix á 3906'25 pessetes.

Deixar sobre la taula una proposició de la Comissió Central sobre empleats.

Concedir el Teatre á don Tomás Quero que donarà funcions de sarsuela desde 5 Abril á 15 de Maig, ab la intel·ligència que si durant aquest plazo lo concessionari deixés de donar funcions durant una setmana, s' entendrà per tal motiu acabat lo arrendament del Ajuntament en llibertat de disposar del Teatre.

L' atmosfera electoral se va caldejant en la nostra província com més s' acosta l' dia de les eleccions. A la vinguda del senyor Puigcerver, seguí la del senyor Llorens, candidat carlista per Olot, quina presentació sembla qu' ha unit los un xich disgragats elements carlins d' aquella montanya, lo qual junt ab l' ajuda d' al senyor Marqués d' Aguilar que feya ja molt temps representava a aquell districte. A Figueras s' ha formalitat la lluya ab la presentació definitiva de la candidatura de don Francisco Pi y Margall, geò del partit republicà federal, potent en aquella comarca, quin triomf es molt possible no destorbi l' Govern, més que més are que la coalició republicana ha proclamat lo retribi pel candidat oficial senyor Rahola, català y fill de Cadaquers, per don Gustavo Ruiz. També s' ha quedat cauditat únic pel districte de Torroella lo senyor Quintana (don Pompeyo), sagastí, havent abandonat lo camp l' endemà de presentarse lo general Salcedo, després d' haver comensat de repartir un substancial manifest en lo quin prometia dir sobre Cuba certes coses que segons ell no s' poden dir en altra banda que en lo Parlament. A La Bisbal la lluya será empenyadíssima entre dos senyors castellans fins ara allí desconeguts, canoví l' un y puigcerverista l' altre, pero, millor dit, la lluya será entre ls bandos locals, enconats uns contra altres y afamats de predomini. Lo mateix, si fa no fà, passará a Santa Coloma de Farnés, ab la sola diferència que allí lo senyor Comyn, silvelista, hi es ja conegut per haver representat altres vegades lo districte. A Puigcerdà tots dos candidats son catalans; l' influència oficial y altres rahons més positivistes afavoreixen al senyor Puig.

A Gerona, pera afavorir al senyor Herrero, al qui mancan aquesta vegada gran part dels elements carlins que en les eleccions anteriors lo tragueren á vores, ha vingut lo senyor Canalejas. Aquest eminent home públic donà dimecres al vespre una conferència política en lo Teatre, qu' anarem á sentir, y en la quina després de donar les gracies pels obsequis que a Gerona havia merescut y de dedicar un recor a les glories de la ciutat y ls soldats que lluytan a Cuba, exposà ab frase elegant y facil lo concepte que li mereix la política y ls devers que a son entende deuen cumplir los homes públics, recalant principalment sobre l' atenció que s' deu posar en los interessos materials y econòmics y declarant lo més regionalista de tots los homes públics d' Espanya. Acabó oferint a la ciutat son concurs y sos desinteressats serveys y recomanant a son amic lo senyor Herrero. Degut de seguir á la falta de temps, com insinuà (donchs la peració va durar poch més d' mitja hora) estigué molt breu en la exposició de ses ideas de govern, que faltades de desentroflla, apresqueren vages y boyroses y sens l' expressió de ses conseqüències naturals y de ses aplicacions pràctiques. Nosaltres ho sentim principalment per lo que s' refereix al Regionalisme, puig tractantse d' un personatge polítich de le seva talla nos interessa molt saber com l' entén: pero per ara hem d' acontentarnos premient acta de la seva confirmació y prometent estar á la mira de sos fets pera veurer si hi corresponen, qu' ocasions no han de faltar de que l' posi á prova, com la de fixar la verdadera significació y alcans del art. 15 del Códich Civil, la de autorisar l' us de les llengües regionals en los judicis per Jurats y altres que de segur serán proposades a les Corts pròximes y qu' afectan als interessos morals de les regions en lo que teuen de més legítim y respectable.

De tots modos fem constar ab gust la declaració del senyor Canalejas, que al igual que les fets temps enrera pel senyor Silvela y pel senyor Pla, de les que representa la tendència política del senyor Mella y de les que proclaman los tradicionalistes del senyor Nocedal, demostra que la idea regionalista va fer son camí y se va obrir pas, y que sia per conveniència, sia per convicció atrau les mires y l' estudi de notabilitats polítiques de tots los partits, que procuran alhagarlo, en oposició a la turba multa que afecta desconeixel y s' creu fer mèrits tractantlo ab menys preu.

—Per acort de la Direcció General de Contribucions Directes se ha prorrogat lo plazo voluntari d' expedició de cédulas personals en aquesta província fins el dia 30 del corrent mes.

—La setmana passada morí a Barcelona el que fou nostre amic lo jove advocat don Prudenci Torra y Suiñé fill de S. Felip de Pallarols. Aquesta mort ha sigut molt sentida per los numerosos amics que te en aquesta ciutat la familia Torra de S. Felip, à la qual enviem la expressió de nostre sentiment, fent precs que ls hi dongui Deu la suficient ressignació per soportar aquella pèrdua.

—Hem rebut un folleto titulat *Breus consideracions sobre l' origen de la vila de Villafranca dels Panadés* degut á la pluma de nostre company don Pere Alegret, y oportunament n' ens ocuparem.

—Lo quincenari de propaganda *Lo Regionalista* número 12, conté lo següent sumari: La gran farsa—Lo conreu del tahao i Catalunya—La civilisació castellana.—Politicuria.—A quatre vents—La conquesta de Tivenys—Barreja—Crónica regionalista—Esbarjo.

Se reparteix de franch eu lo Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca.

La Junta Directiva del Centre Català de Mollet del Vallès ha quedat constituida en la seguent forma: President, don Vicenç Plantada; vis-president, don Joan Vallmitjana; tesorero, Joan Torrents; comptador, Joan Mayol; bibliotecari, don Joan Rosés, secretari, don Isidre Plantada.

—Llegim:

En la important vila de Falset hi ha predicat en la actual quaresma lo renomenat P. Matas. En sos sermonis no tant sols usà la llengua catalana, sinó que's complagué singularment en demostrar que tots los fills de nostra terra han d' estimarla y conservarla.

—Ab la solemnitat de costum han tingut lloc las funcions de Setmana Santa, haventse celebrat las dos professors que foren molt il·luides. No hi va haver lo mes petit desordre.

Poch á poch se va lluny. Lo Sr. Planas y Casals gese del partit conservador á Barcelona, també ha volgut donar en certa manera satisfacció á les aspiracions regionalistes. En lo moment de fer la proclamació dels candidats á diputat per aquella província devant tots los comités del partit reunits, los hi dirigí la paraula en llengua catalana, explicancho dihen: «Som catalans y som á Catalunya. Parlém, donchs, en llenya catalana.» Pero, feu mes encara, proclamá l principi de que 'ls diputats per Catalunya han de esser catalans, y axis se diu ho han posat en planta los comites conservadors de aquella província respecte de sos candidats.

D' axò 'ls politichs de per aquí sembla que se n' han descuydat y alguns que potser ho crequin ni gosarian á dirlo per por d' agraviar 'ls grossos de la colla. Si bé que aqui ja ni sisquera funcionan comités y en quant á candidats s' estiman més que des de Madrid los hi donguin sets y preferexen que sian amichs y protegits de *Don fulano* ó de *Don Mangano* á que sia gent que conegui l districte y participi de sos sentiments, de les seves aspiracions y dels seus interessos.

Y en lo fondo no es estrany, perque donada la manera com funciona en nostre pays l anomenat sistema parlamentari, de lo que menos se preocupan los diputats y 'ls grans electors es dels sentiments, de les aspiracions y dels interessos del pays, pera deure exclusivament de lo que á n' ell los hi convé y de lo que interessa als amichs del districte que 'ls han enlayrat y 'ls sostengen, y en aquest concepte los qui més poden fer són los que tenen los padiuns. Y endevant les atxes qu' exis á la pobre Espanya li hueix lo pel. Lo pel. Los mansos que votin y si encara no estan contents que 's carreguin lo fusell á coll y cap á Cuba.

—Se ha donat en l' Ateneo Barcelonés la segona conferència en català. Fou donada per D. Santiago Rusiñol, qui desarrollà el següent tema: «Andalussia vista per un català.»

—A jutjar pel's preparatius que s'estan fent promet esser molt bona la vetllada que tindrà lloc en lo Centre Catalanista de les 9 del vespre.

FIRAS Y FESTAS — **Firas.** No n' hi ha cap en la vineta setmana.

Festas majors — Dia 6 y 7 Cornellà.

J. LLINÁS Y C. — **BANQUERS.** — *Ciutadans*, 16. — Companys ab benefici cupons d' Exterior. Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obran comptes corrents ab interés.

CAXA D' ESTALVIS DE GERONA. — *Ciutadans* 16, y 2. — Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes. — Id. 3'50 per 100 desde 1 pesseta. — S' admeten los dilluns, dimarts y dissabtes de 9 á 1 y 'ts diumenges de 10 á 12. — Per les devolucions los mateixos dies y hores. — Se proporcione gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

UNIÓ AGRÍCOLA, INDUSTRIAL Y COMERCIAL. — *Emissió* 20.000 accions de 125 pessetes una. En les oficines de la casa de banca J. Llinás y Companyia, queda oberta durant les hores de despatx que la mateixa té establertas, la suscripció á les expressades Accions, y se proporcionan los prospectes y demés dades que s' ecessin.

VARIETATS

RETAULE DEL CASTELL DE SANTA PAU

No hi há un sol excursionista qu' á l' anar á la típica vila de Santa Pau hagi deixat de visitar l' important edifici del castell y s' hagi quedat sorpres d' admiració al trobar-se devant del retaule que 's conserva empotrat en une de les parets del chor, y al redreix de la sorpresa no s' hagi plangut de que una joia arqueològica d' aquella importància estigué en tan pessimes condicions d' exposició que ni permeten treure una mala fotografia per a coneixer degudament, ni llegir ab comoditat la llar inscripció que 'l envolta, ni apreciar exactament la seva naturalesa y primitiu destí.

Nosaltres, que 'l havíem visitat moltes vegades ab lo desitj de perfectament, no havíam pogut mai recuir ab la nostre sorte, gracies al gran servei qu' á l' arqueologia de la nostra vila acaben de prestar los joves artistas d' aquesta vila en Joseph

fill, y en Celestí Devesa, reproduintlo en guix.

En la primavera passada, formant part d' una comissió del Ajuntament que anà á Santa Pau per interessos comuns d' los municipis, varem tenir lo plaer de llegar completament l' inscripció que corre pels costats esquerre, interior y dret del retaule que 'ns ocupa, però 'l retaule escrites en la banda superior

permanesqueren indexables per nosaltres lo mateix qu' al primer dia de véurerlos, y qu' avuy, gracies á la reproducció que n' han fet los esmentats artistas, hem pogut llegar lo que d' ells se veu y suprir lo que no 's veu absolutament.

Lo retaule que 'ns ocupa té d' alçada 0'48 m. per 1'58 m. d' amplada. Son cap està dividit en set compartiments en que hi ha representades tantes altres escenes de la Passió de Jesucrist en l' ordre seguent d' esquerre a dreta: 1.º Lo bes de Judes. 2.º Pilat presentant á Jesús al poble. 3.º Cristo portant la creu al coll. 4.º Cristo quan lo claven á la Creu. 5.º La llançada de Longinos. 6.º Lo devallament de la creu. 7.º La sepultura de Cristo.

Prescindint dels defectes de que adoleix, propis de l' època en que fou fet, pot dirse que, dintre son gènero, es molt correcte y de bona mà. Les figures bíbliques totes vesteixen ab propietat arqueològica, á excepció feta de la de Pilat, en lo segon quadro, y la que suposen representar la Magdalena en lo sisé, que vesteixen com la gent del segle XIV. Les figures dels sayons estan presentades bastant *ad vivum*.

Los compartiments primer, segon, tercer y sisé, en que 'l desenrotlllo dels assumptos respectius ho permet, estan terminats en sa part posterior per un arch ojival en qual centre hi ha un escut d' armes y 'ls restants compartiments estan sense arch y adornats ab dos escuts cada hu, tots iguals, y són escut de Santa Pau, si bé alguns d' ells tenen les faixes tant poch mercades que semblen llisos.

L' inscripció és en lletres de caracter monacal, bastant arcaïch relativament á l' època de la construcció del retaule, puix varies de elles, com la E, la F, la D y la L semblen del segle XIII, y altres, com la R, tenen una forma bastaet arbitraria, per lo qual donem la transcripció en majúscules usuals per sernos impossible ferho d' altra manera.

En la part inferior del retaule s' hi llegueix:
AQ UESTRETA ULA : AFETTER LA NOBLA : MADONA MARQUESA : Q FO MULLER DEL NOBLA NGUET D'SENTA PAU : EFILIA D'L NOBLA EN PONÇ CAGUARDIA : SENOR D'L UESCOMDAT : D CANET

En lo costat esquerre diu: amor aebi stell si mixagell

OOD EST ACTUM ANO DNI : MM : CCCXL

y en lo costat dret: a eup ne vellvio vell aebi oposotian nacioneb MAGIST RAIMUNDUS MEFECTT (1)

Dels retols que hi ha en la part superior de cada un dels set compartiments en que està dividit la retaule se llegueixen perfectament los quatre últims, y diuen: 4.º MIGDIA 5.º NONA 6.º VESPRES, y 7.º COMPLETA, per qual lectura se ve en coneixement de lo que han de dir los altres tres compartiments, ó siga Matines, Prima, y Tercia, tant més quant la primera y la tercera d' aquestes paraules s' hi arriben a llegar á una vegada s' ha pogut deduir la paraula que bi correspon.

La rahó d' haverles escrits l' artista sobre cada un dels set compartiments la donen los següents versos:

Matutinum ugat Christum qui criminis purgat
Prima replet sputis; causam dat Tertia mortis.
Sexta cruci necit; latus ejus Nona bipartit.
Vespera deponit; tumulo Completa reponit.

La dificultat que presenten per sa lectura las primeres paraules de la llegenda escrita en la part inferior del retaule, unida á la circumstancia de trobar-se aquell fóra de lloc y empotrat en una paret, havia fet creure á molts qu'era'l devantal d' un sepulcre, y com á tal havia sigut donat á coneixre en quantes descripcions n' havent vist publicades, á pesar de que ni ses dimensions en las lápidas sepulcrals, ademés de que falten en l' inscripció les fórmules comunament usades en les inscripcions funeraries, y de que hi sobra lo nom del artista que la feu, que en tal inscripció nom sol ser may.

Com diu la mateixa pedra, formava part d' un altar, ben segur que era la part inferior d' ell, conservada solament pera mostrar á les generacions la munificència de donya Marquesa y l' habilitat del mestre Ramón, que tingué á bé ocultarnos lo nom de sos pares, y pera fernes lamentar la perduta de lo restant del retaule, que, á jutjar per la mostra, havia de ser tota una presiositat.

Quanta rahó tenia un amich nostre al plànies d' que la gent dels dos sigles anteriors tinguessin tants diners pera gastarlos en destruir lo bo antich y llegarnos los deliris qu' en matèries d' art eren moda en son temps!

JOSEPH SADERRA

(De L' Olot)

(1) No donem com à segures les paraules marquesa de la llegenda inferior y lo god de la part esquerra, perquè la s' de la primera està feta malbé pel poch escriptul d' algú curiós, y la segona és bastant confosa.

SECCIÓ LITERARIA

ABRIL

Lo sol mes esplendent
las flors ne dàura;
La túria inimva'l vent
mes prest sur l' auba;

soixanta dies i set dies de l' any.

L' auçell joyós, son cant
al bosch cuadressa;
Y fuig l' hivern, trassant
mes que depressa.
La ruda, l' liessemá,

la ferigola, Voreja lo camí

que trista y sola, No volen en lo riu

deixar fer via, creuant espia la a la aigua, sens motiu,

sens companynía.

L' alegre papallo lleuxer volteja;

Y á la esmalta fló, sol causá enveja;

Rumbeja, majestuos, sos richs colors,

Com ell ningú ditxós besa á las flors.

Lo temps n' es esplendent tot ne somriu;

L' auçell piula, content dins de son niu,

Oh, com alegra l' cor y el dolsa fal-lera, sib aebi en riu rego

el circu. Es temps de goig y amor la Primavera!

—Avui de matinot al capesell LLUIS MATAS Y CARRE.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Dilluns, 6.—S. Celesti p. y s. Celso b.

Dimarts, 7.—S. Epifani b. mr.

Dimecres, 8.—S. Edesi mr. y s. Albert lo Magno cf.

Dijous, 9.—Sta. Maria Cleofé y sta. Casilda vg.

Diyous, 10.—S. Ezequiel profeta.

Dissapte, 11.—S. Lleó lo Magno papa y dr.

QUARANTA HORES.

Avuy se troben en la Iglesia de la Congregación

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del dia 4 d' Abril

la fermeza riquesa i l' economia de la ciutat.

Especies. Mesures. Prebets.

Biat. Quatreta de 80 litres. 14'00

Mestalls: carretones, » 12'00

Orci. » 7'50

Segol. » 1'00

Civada. » 6'50

Besses. » 12'

Mil. » 11'

Panis. » 10'00

Blat de moro. » 10'50

Llobins. » 7'25

Fabes. » 11'00

Fabò. » 12'00

Fassols. » 22

Monjetes. » 20'00

Ous. » 0'75

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 5 DE ABRIL DE 1896

EFFECTES PÚBLICS

Bterior. (fi de mes). 00'00

Id. (fi de proxim). 62'02

Exterior. (fi de mes). 00'03

Id. (fi de proxim). 32'97

Amortisable. 76'00

Billets hipotecaris.—Isla de Cuba.—emisió 1886. 85'06

» 1890. 79'87

—ACCIONS—

anch Hispano Colonial. 66'50

F. C. de Tarragona á Barcelona y Fransa. 25'60

» Medina, Zamora, Orense á Vigo. 69'90

» del Nord d' Espanya. 25'80

—OBLIGACIONS—

F. C. Almansa, Valencia y Tarragona. 75'00

» T. B. y F. -6 por 100. 93'00

» » » -3 por 100. 53'33

» » » -no hipotecadas. 85'00

SECCIO D'ANUNCIS

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antiga y tan acreditada casa se dedica únicamente al comer de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegíssims sures de la illa de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA Y CARACOLILLO de CEYLAN; de aquí el gran consum qu' es fa d' aquells articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la qualitat y pureza d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromàtic y fort se usin las barrejas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, així com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bullí puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nord de Xina y del Japó. Aquesta excellent beguda sols pot obtenirse en las classes ditas ORANGE (Carte Rouge) LIPTON, ORANY PECCO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta classe es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival á 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Agua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te riva en lo mén, perquè á més de sos efectes marevollosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.
Aquest assombros y sorprend específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24.
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.
També's troba de venda en dit establecimiento la TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA
DOCTRINA CATALANISTA

PRIMAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del «CENTRE CATALÀ», de Sabadell
Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impresió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Català» de Sabadell.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats
de la
Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892
Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y as bases definitivament aprobadas pera la Constitució regional catalana, se ven al preu de DOS PESETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carer de l'Argenteria, Gerona.

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota classe d' obras, folletons, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demés objectes referents al ram d' Imprempta.

Assortit de tots los documents y demés objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota classe de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 1000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5---GERONA

ó, immediatamente d' ocurrir la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Termes fixos.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquests segurs participan en un 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APPLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia
SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT
Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta província:
Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

ESTABLIMENT

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la próxima temporada; los prens sumament econòmichs.

CAMISERIA.—ASTRERIA PER NOYS
Especialidad en trajes pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

FONTBERNAT—Callista

—(Ulls de poll)—

S' ARREGLAN LOS PÈUS Á DOMICILI
PROGRÉS, 23—Perruqueria.

LA PREVISION

Primera Companyia Espanyola dedicada exclusivament a SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesc, 8, principal.—BARCELONA.

Agent á Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guyó.

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.

SALT

Molí Fariner

Sistemas AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

SABATERIA

JOSEPH M. VENTOS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
Especialitat pera l' que s' encarregui expressament.

ESTABLIMENT Y TALLER

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetes la pessa.

Cromos, motlles, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca».

Redacció y Administració. Cort-Real núm. 7, -1er

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona	1 peseta	trimestre
Fora	1'25	id.
Estranger	1'50	id.

Un numero sol, 10 céntims